

Lélekemelő

pszichiáterek egymás között

*Az orgona jobb
agyféltekés stimulációt ad*

*A sztoikus halak
szerelmese*

Két zsömle meg egy diploma

*A legek pszichiáttere, aki
emberségből is jelesre
vizsgázott...*

képek
hangulatok
könyvek

14

24

Tartalom

- RENDEZVÉNY
Konferencia a Hargita tövében... 04
- A MÚLT KOPJAFÁI
A legek pszichiátere, aki emberségből is
jelesre vizsgázott 06
- ELISMERÉS
Egy Csillag-díjas Veszprémből 08
- JOGI TUDNIVALÓK
Két zsömle meg egy diploma 11
- VALLOMÁS
A drogdoktor hétköznapijai 14
A lányom a fő projektem! 17
- APÁM NYOMDOKÁN
Hárdiéknál a lélekgyógyászat „genetikai ártalom” 19
- AZ ÚT ELEJÉN
A halak az élet sztoikus mesterei 22
- SZENVEDÉLY
Nekem a hímzés meditáció 24
A rumba, a csa-csa-csa és a történelem... 26
Az orgona jobb agyféltekés stimulációt ad 28
- GYÓGYÍTÓ SZENTEK – JELES NAPOK
Szent Rókus 30

04

06

Kedves Olvasó!

L egyen ez a beköszöntő egy filmajánló. Ezúttal a Duna Televízióban vetítendő dokumentumfilmemet ajánlom becses figyelmébe. A szépen faragott székelő kapuk, kopjafák, esztenák, a poroszkáló tehének, a híres lapáttal vert csángó kenyerek, a fenyves erdők, a gyermekkorban lélekbe szívódott mesék, balladák világába, egy színmagyar erdélyi falucskába kalauzolom Önt.

Az „Iskola a Hargitán” főhőse: Berszán Lajos címzetes kanonok mindenki „Pap bácsi”-ja. Kitüntetései se szeri, se száma. Neve együtt került fel a magyar örökséget megőrző jegyzékbe Wigner Jenő Nobel-díjas fizikusával és Örkény István íróval, amikor Magyar Örökség díjban részesítették.

Atya életének nagy álma ma ott büszkélkedik a Gyimesek völgyében a fenyvesek között a Tatros folyó partján. Egy gimnázium, melynek védőszentje az előcsarnok falát betöltő festményen mutatja be a rózsacsodát. Szent Erzsébet istápolta a szegényeket, és amikor kötényében kenyeret vitt nekik, kénytelen volt azt hazudni, hogy az rózsza. És a kenyér kötényében rózsává változott. Az itt élő emberek nagyon szegények, nincs pénzük arra, hogy távoli városokban taníttathassák gyermekeiket. A pap bácsi ide hozta hát a magyar nyelvű iskolát, hogy szolgálhassa a tehetséges gyimesvölgyi, moldvai csángó és székelő gyerekek ügyét.

1994-ben harminc diákkal kezdődött. Ma már 490 óvodás, iskolás, középiskolás zsi-bong az Árpádházi Szent Erzsébet Római Katolikus Gimnázium hatalmas falai között.

A pap bácsi aprócska, alig húsz négyzetméteres líceumi szobájában faragott dísz-tárgyak, ládikók, néhány öltöny és könyvek garmadája. Egy teljes élet után annyira győnt gyűjtött egybe, akár csak a rodostói száműzötté – a szintén Zágonban született Mikes Kelemené – annak idején, egy kis szekérnek a negyed részébe is elfér. „Nincs szükségem egyébre” – mondja. És elmeséli az öreg néni történetét, aki egyik prédikációja után egy gyönyörű bőrkötéses könyvet nyomott a kezébe.

„Én ezt nem fogadhatom el” – válaszolta. Mire a néni: „Édes fiam, én már 80 éves elmúltam. Már nem gyűjtök, hanem szétosztok”. Atya azóta is annak a szellemében él, hogy akkor leszünk jó emberek, ha segítünk másokon.

Vagy itt van a szép arcú, ballagó Tankó Réka. Kificamított bokával énekelte végig a csángó misét, ahol atya prédikált. A kérdésre, hogy nem fájt, azt válaszolja: dehogy-nem. „A mise után a pap bácsi azonnal be is vitt a sürgősségre. Csak hogy megígértem neki és a lányoknak is, hát végigcsináltam.”

Aztán megszólal a gyöngyösi plébános a három itthoni katolikus iskolát igazgató Juhász Ferenc. Szerinte már réges-régen nem mi vagyunk az anyaország, hanem ők, az erdélyiek. Mi járunk ki hozzájuk a szép magyar nyelvet tanulni, és a lelki sebeinket gyógyítani.

Amikor Berszán Lajost pappá szentelte Márton Áron püspök, egy új reverendával ajándékozta meg, akár csak többi társát. Ennek emlékére ő is minden végzős diákját megajándékozta egy rend ruhának valóval. Ahogyan az iskolától, és Gyimesfelsőlóktól népviseletben lóháton búcsúzó diákok mesélik, mindig akad, aki olcsón megvarrja a ballagásra.

Ez a film ugyanúgy a Hargita varázslatos tájaira invitálja Önt, ahogyan Harmatta János szubjektív beszámolója az V. Román-Magyar Nemzetközi Pszichiátriai Konferenciáról. Megismerkedhet a Csillag Díjas veszprémi pszichiáterrel, betekinthez a Hárdis család hétköznapijaiba, eszerint a lélekgyógyászat náluk „genetikai ártalom”. Funk Sándor elmondja, hogy egykori meghurcolása mára eltompult, semleges emlékké vált, de nem feledkezünk meg a legek pszichiáteréről, Kun Miklósról sem, aki emberségből is példát mutatott tanítványainak. A lista persze nem teljes, hiszen számos érdekes és izgalmas írás várja még. Jó olvasást kívánok!

B. Király Györgyi

Lélekemelő

A Psychoeducatio-
Léleknevelés Alapítvány
és az EGIS szakmai-
kulturális magazinja a
Magyar Pszichiátriai
Társaság támogatásával.

ISSN 2061-4187

Felelős szerkesztő:

B. Király Györgyi

Szaktanácsadó:

Füredi János
Harmatta János
Kurimay Tamás
Lehóczky Pál

Koordinátor:

Turjányi Katalin

Munkatársak:

Bozsán Eta,
Bulla Bianka,
Csák Elemér és
Vámos Éva

Tördelőszerkesztő:

Tusor Ildikó

A lap orvosok és egészség- ügyi szakdolgozók számára készül, terjesztik:

az EGIS orvoslátogatói,
beszerezhető a Léleknevelés
Alapítvány – XII. ker. Szilágyi
Erzsébet fasor 22.

Tel.: 275-2452 –, illetve a
Magyar Pszichiátriai Társaság
– II. ker. Hűvösvölgyi út 75/a.
Tel.: 275-0000 – titkárságán.

Konferencia a Hargita tövében...

A Hargita tövében, Csíkszeredán gyűltünk össze, immár ötödik alkalommal, az V. Román-Magyar Nemzetközi Pszichiátriai Konferencia résztvevői. Mint minden alkalommal, Veress Berci mosolygós arca fogadott és jó volt érezni, hogy barátok közé érkeztünk. Ahhoz képest, hogy Csíkszereda az egyik leghidegebb pont a Kárpát-medencében, heves hőség várt minket, nagyon jó volt, hogy a konferencia lebonyolítására a Hargita-házban, klimatizált körülmények között került sor. A megnyitón képviseltette magát a megye és Csíkszereda orvos-vezetése és a magyar konzulátus is. Már megszoktuk, hogy ez a konferencia eseménynek számít jó volt látni, hogy a román kollégák is így érezték ezt.

Ölvedi József a Hargita megyei Orvosi Kollégium képviselőjében, Demeter Ferenc a megyei sürgősségi kórház menedzsere, Harmatta János MPT, Szarka Gábor csíkszeredai magyar konzul, Veress Albert a Romániai Bálint Társaság alapító elnöke

Román részről már megszokott dolog, hogy több professzor is jelen van és a Román Pszichiátriai Társaság elnök asszonyával képviselteti magát. Most 6-7 professzor vett rész román oldalról aktívan a konferencián érdekes előadásokkal. A szokásos depresszió-szucidium témakör kibővült a szorongás és a spiritualitás csatlakozó témájával, amit több előadó is felkarolt. Magyar részről a Társaság 10 előadóval képviseltette magát, és a kitűnő oda-vissza tolmácsolás révén most még inkább érezni lehetett, hogy érdeklődést váltottunk ki, mint ahogy a román részről elhangzó előadások is érdekfeszítők voltak. Sajnos a diszkusszióra

szánt időt is többnyire elhasználták az előadók, így a vége felé már áttört a hallgatóság óhaja a diszkusszió iránt.

Magyar részről Frecska Ede, Kalmár Sándor, Németh Attila és Kuritárné előadása váltotta ki a nagyobb érdeklődést. Merza Katalin a fiatal előadók II. díjazottja lett megosztva (az első díjat nem adták ki).

Egy ilyen konferencia mindig a találkozások, beszélgetések színhelye is. Ezt leginkább megfelelő környezetben, a Gyimesek festői vidékén, jó vendéglátással fűszerezve lehet tenni. Nagyon jó és fontos kollegiális megbeszélésekre nyílt alkalom. Még repülőbemuta-

tő is volt a tiszteletünkre, bizony időnként be kellett húzni a nyakunkat is, oly alacsonyan szálltak a gépek.

A polgármester köszöntötte és a városháza dísztermében fogadta a konferenciát, ez az esemény mindig megilletődést vált ki a román kollégák körében. És egy személyes megjegyzés: a fogadás keretében a kétoldalú kapcsolatok ápolásáért elismerő oklevelet vehettem át Ráduly Róbert polgármestertől.

Azzal az érzéssel zártuk a konferenciát, hogy nagyon jó és

nagyon hasznos volt a kétoldalú szakmai egyeztetés, megbeszélés. Köszönet érte Veress Bercinek, aki munkatársaival együtt a szíve és motorja ennek a rendezvénynek. Olyan fórummá nőtte ki magát a Hargita tövében két-évente a Román- Magyar Nemzetközi Pszichiátriai Konferencia, hogy hagyománnyá vált és jó lenne, ha mi is a magunk részéről hazai rendezéssel is hozzá tudnánk járulni ennek a hagyománynak az ápolásához.

Harmatta János

A legek pszichiáttere, aki emberségből is jelesre vizsgázott...

„A „Lipót“-on forradalmi újításokat valósított meg. A kórházban megszervezte az első nyílt felvételi osztályt, és elsőként vezette be Magyarországon a csoport-, illetve családterápiát. „Nem viziteltem, hanem vegyültem a betegekkel. Beszélgettem velük, igyekeztem teljesen felbontani a hierarchiát, és igyekeztem elérni azt, hogy mint ember az emberrel kommunikáljon a betegekkel, nem pedig mint felsőbbrendű lény, aki a sorsukat kezében tartja.” Kun Miklós kezdeményezése útján került be Mérei Ferenc, a neves pszichológus az Intézet munkatársai közé s ők alapították meg a magyar klinikai pszichológiát. Ő volt az első, aki lithiummal kezelte a rászoruló betegeket.”

Dr. Alexander Emed

Kun Miklós zsidó polgári családban született Szegeden 1908. október 21-én. A numerus clausus miatt zárva maradtak előtte a magyar egyetemek, így Prágában iratkozott be az orvosi fakultásra. Később Bécsben folytatta tanulmányait, de 1932-ben végül magyar diplomát kapott.

Kun Miklós nevéhez (1908–2005) számos úttörő módszer kapcsolódik. Sokakat inspirált tudományos gondolkozásra, ő szervezte meg az első, igazán korszerű elvek alapján működő pszichiátriai osztályt. A történelem sokszor beleszólt az életébe, mégis a magyar pszichiátria egyik legérdekesebb alakja volt. Kortársainak emberségből is leckét adott.

Csak a Zsidó kórházban, Richter Hugó idegosztályán jutott számára munka. Később, 1937-ben a Gyógypedagógia Főiskola lélektani laboratóriumában helyezkedett el, mint tudományos munkatárs, de a zsidótörvények miatt távoznia kellett. Következő munkahelye az Országos Izraelita Patronázs Egyesület volt. A nyilas uralom alatt a Nemzetközi Vöröskereszt főorvosaként gyermekotthonokat hozott létre Budán és Pesten. Több, mint 300 gyermeket és munkaszolgálatost sikerült megmentenie.

1945-ben a párt utasítására a Népjóléti Minisztérium szervezésében segédkezett Debrecenben, majd az Anya, Csecsemő és Gyermekvédelmi Főosztály vezetőjévé nevezték ki. Ratkó Anna

fenyegetésére lemondott, majd bányáorvosként Várpalotán és Ajkán dolgozott, 1957-ben pedig kinevezték az Országos Ideg és Elmegyógyintézet osztályvezető főorvosává, ahol nyugdíjazásáig tevékenykedett. Kandidátusi értekezésével elsőként hívta fel a figyelmet az öngyilkosságra, miközben ez tiltott téma volt a Rákosi korszak idején. Ő alapította meg az első 24 órás lelki elsősegély telefonszolgálatot, amelyet Búza Domonkos és felesége vezettek.

Aránylag keveset publikált. Fontosabb művei közé tartozik az „Intelligencia mérése” című könyv, amit Dr. Szegedi Mártonnal együtt szerkesztett, s melyet tanítványjaival együtt írt. Dr. Fejér György Artúrral közösen dolgozta

ki a pajzsmirigy és az Achilles-reflex lefutási sebessége közötti összefüggést és ennek diagnosztikai jelentőségét. Kimutatták, hogy ugyanezzel az eljárással a szorongás mértéke is mérhető. Eredményeiket az Orvosi Hetilapban és a Lancet-ben is közölték.

Életmentő tevékenységét a magyar kormány a „Bátorságért” érdeméremmel honorálta. Az izraeli kormány pedig humanizmus elismeréseként három fát ültetett emlékére Jeruzsálemben.

Ő volt az etalon

Kun Miklós professzor volt az első és egyetlen főnököm. Körülvettük öt fiatalok, majdnem kezdők, Füredi János, Fóhn Márta, Füzék Bálint, Farkas Ágnes, Szilágyi Juli, Furi Anna, Rihmer Zoltán és sokan mások. Talán a nyitottság, fogékonyság, a kísérletező kedv volt ennek az együtt dolgozásnak a lényege.

A „nagyvizit” Kun Miklósnál laza beszélgetést jelentett a betegekkel. Hagyott dolgozni miniket, de ott volt, ha elcsüggedtünk a körülmények, a zsúfoltság miatt, vagy ha kérdésünk volt. Gyakran járt fel a Lipót csodálatos könyvtárába. Ebéd utáni közös kávézásokor „ölünkbe hullottak” a legfrissebb szakirodalmi adatok.

Ezek a feledhetetlen kávézások! Ott volt Mérei Ferenc, Fehér György Artúr, a zseniális belgyógyász, néha megjelent Radnóti Miklós, az ifjúkori barát özvegye, és sokan mások. Áhítattal hallgattuk a beszélgetéseket Füst Milánról, Radnótiról...

Az elsők között kezdtük alkalmazni a relaxációban végzett elektrosokkot, és innen indult a nagycsoport is.

A Kun Miklós által vezetett III. A női osztály a 60-as, 70-es évek fordulóján annyira elől járt a terápiás repertoár bővítésében, hogy amikor egy intézeti ünnepségen egy másik osztály dicséretet kapott, mert bevezette a pszichodramát, mi „reklamáltunk,” hogy hiszen ez nálunk is folyik! A válasza az volt, „jó, de nem ebben az évben vezettétek be”!

Tiszteltük Kun Miklóst a nyitottságáért, azért, mert „játszva tanított” bennünket, és tolerálta a tévedéseinket. Ehhez kellett a terápiás közösség miliője, hogy merd képviselni magad és legyél a dolgok résztvevője. Ez volt a lényeg!

Kun Miklós elvárta munkatársaitól, hogy legyen saját élményünk a pszichoterápiáról: csoportba, analízisbe jártunk.

Nyugdíjba vonulása után minden évben meglátogattuk Miklós napon. Még ekkor sem mi vittük neki a híreket szakmából, a világról, hanem Ő mesélt a régi és új időkről bölcsen, megbocsájtón.

Köszönjük!

Dr. Csiszér Nóra pszichiáter

Rendelés az uszodában

Apám reggelente a Lukácsba járt. Néha elkísértem. Kabinja előtt valaki duruzsolt, a többiek tisztos távolban várakoztak. A résnyire nyitott kabinajtó mögül kiszólt apám: „Csökkentse az esti adagot félre!” Az illető hálálkodott, elköszönt, a kabinhoz lépett a következő.

Az uszodai rendelés fél kilencig tartott, kilencre járt dolgozni. Kérdeztem, miért nem megy be hamarabb. „Csak zavarnám az orvosaimat a reggeli vizitben, ha hamarabb bemennék.”- felelte. „Az a jó főnök, akinél nem venni észre, ha nincs ott. Ugyanúgy működik az osztály, akár bent vagyok, akár nem. Csak az orvosaim kicsit idegesebbek, mert nincs kihez fordulni, ha akad egy komplikált eset.”

Anyámmal sokat járt színházba, hangversenyre. Minden második szombaton bridzselt, kéthavonta nálunk. Vasárnaponként sokat jártunk a Gugger-hegyre, a Dunakanyarba, ahol barátaival ebédeltünk valamelyik vendéglőben.

Egy nyári reggel észrevettük, hogy valaki mosakszik a kerti csapnál. Apám egy régi betege volt. Apám kiment hozzá, kávévitte neki. Egy degeszre tömött aktatáska volt nála, tele Kádár elvtárs titkárságával, a belügyminiszterrel, külföldi kormányfőkkel és nagykövetségekkel folytatott levelezésével. A III. világháború kitörését kellett megakadályoznia. Napközben elment az ügyet intézni, este visszajött a kertbe, apám vacsorát vitt neki, beszélgettek egy kicsit, majd aktatáskáját szorosan magához szorítva lefeküdt egy bokor alá. Apámnak néhány nap alatt sikerült meggyőznie: az lenne a legjobb, ha visszamenne az intézetbe. Egyik reggel elköszönt, azóta nem látam.

Hetvenkettedik születésnapja után nyugdíjazták. Nagyon le volt törve. Aztán kapott egy tanácsadói állást az Igazságügyi Elmemegfigyelő Intézetben, ahol nyolcvanöt éves koráig nagy lelkesedéssel tovább dolgozott, és még a „Haza szolgálatáért” nevű börtönőr-kitüntetést is megkapta. Halála után szakmai könyveit elvittem az OPNI könyvtárába. Vajon most hol lehetnek azok a könyvek?

*Kun János, Kun Miklós fia
Lejegyezte: Vámos Éva*

Egy Csillag-díjas Veszprémből

A Veszprém megyei Csolnoky Ferenc Kórház az EGIS támogatásával Csillag-díjat alapított. A díjat évente egy, a kórházban dolgozó szakorvosnak és egy, a kórházzal rendszeres kapcsolatban álló háziorvosnak ítélik oda. A támogató sem a jelölésben, sem a díj odaítélésében nem vesz részt. A díjjal szeretnének hozzájárulni az orvoslás megbecsülésének helyreállításához és emléket kívánnak állítani a hét évvel ezelőtt elhunyt Csillag Józsefnek, a 2. Belgyógyászati Osztály osztályvezető főorvosának, akinek mind szakmai, mind pedig emberi érdemei máig példa értékűek a klasszikus medicina művelésében.

A Csillag-díj ötletgazdája, Vándorfi Győző diabetológus főorvos, aki közvetlen munkatársa volt Csillag Józsefnek. Vándorfi doktor több szálon kötődik a pszichiátriához. Ő a „Horgony” Pszichiátriai betegekért Kiemelten Közhasznú Alapítvány kuratóriumának alelnöke. Az általa szervezett belgyógyászati rendezvényeken a pszichiátriai vonatkozások rendszeresen megjelennek.

Vándorfi Győző

– Csillag Józsefet az egyetemen ismertem meg, egy évfolyamra jártunk – mondja az ötletgazda. – Jóska már akkor kiváló társasági ember volt és valóságos polihisztor, aki széleskörű műveltséggel rendelkezett; ott-hon volt a zenében és a képzőművészetekben egyaránt. 1972-ben végeztünk. Én Veszprémbe jöttem, ő meg a belgyógyászat akkori fellegrárában, a Magyar Imre professzor által vezetett

„Mit szeretnének?

Hogy, érezzük jól magunkat egymással is hogy, ismerjük meg egymás eredményeit, problémáit, hogy, újratermelhessük magunkban az ORVOST, hogy, minél tovább lehessünk BETEGEINK üdvére.

„Mi az amit nem akarunk?

Megosztottságot, az idejemúlt szakmai hierarchia konzerválását, az egymásra mutogatást, az alulinformáltságból, a párbeszéd hiányából fakadó félreértéseket.”

Veszprém, 2012. március 21.

klinikán dolgozott Budapesten. Újból akkor kerültünk kapcsolatba, amikor 1999-ben a mi kórházunkban az egyik belosztály élén vezetőváltás készült, s az akkori kórházigazgató megkérdezett, szerintem hol találhatnánk egy kiváló belgyógyászt. Felhívtam Csillag Józsit, nem tudna-e ajánlani valakit, de amikor este hazamentem, rájöttem arra, milyen butaságot kérdeztem, hiszen neki kellett volna felajánlani ezt a helyet. Szerencsére sikerült kijavítani a hibát, és ő átvette a 2. számú belosztály vezetését. A kórházban nagyon gyorsan befogadták. Kiváló szakember volt, aki át tudta tekinteni a belgyógyászat egészét, s erre a mai széttagolódott gyógyítási területen nagyon kevesek képesek. Iskolát hozott létre itt Veszprémben, nagyon sok orvosoktató programot szerveztünk együtt; az egyik az úgynevezett Forum Medicorum Vesprimiensis továbbképző kurzus, amelynek a fő célja az, hogy összehozza az alapellátásban és a kórházban dolgozó orvosokat.

Jóska sajnálatos módon hét éve itt hagyott bennünket, s mi, a barátai és a tanítványai sokat gondolkoztunk azon, hogy tudnánk megörökíteni az emlékét. Először azt határoztuk el halálának 5. évfordulóján, hogy a kórház nagy előadóját róla nevezzük el, majd ötletemre a kórház vezetése az EGIS Gyógyszergyár támogatásával létrehozta a Csillag-díjat. Ezzel azokat az orvosokat kívánjuk elismerésben részesíteni, akik az egészségügyi ellátás frontvonalában dolgoznak lelkiismeretesen és magas színvonalon. –

A Csillag-díj idei két kitüntetettje, Gulyás Jenő háziorvos és Balczár Lajos pszichiáter, a veszprémi kórház gondozó főorvosa. Szerinte Csillag József meghatározó személyisége volt az intézménynek. Magabiztos tudás, a gyógyítás művészete, a humánus jellemezte.

– Kapcsolatunk nem volt személyes jellegű, többnyire kon-

ló képesítést szerzett, a sorkatonai szolgálat letöltése után pedig felvették az orvosi egyetemre. A mentőszolgálatnál töltött időt – ahogyan megfogalmazza – nagyban elősegített felnőtté válását.

„Nem volt gyermekkori álmom, hogy pszichiáter legyek. A természetes kíváncsiság olvastatta el velem az akkor számomra elérhető hipnózisról szóló könyveket, de a természettudományok, a kémia, a biológia legalább ennyire lekötöttek. Vonzódtam az abszurd irodalomhoz, szívesen olvastam az egzisztencialistáktól. A képzőművészet iránti vonzalmamat nagynéném nyaranként rendezett művész-táborai inspirálták. Aztán az informatika búvőkörébe kerültem. Társaimmal önképzőkört alakítottunk, egymást segítettük eligazodni a számítógép programozás rejtelmeiben.

Pályaorientációm két meghatározó pszichiáter egyéniséggel való találkozáshoz köthető. Horváth Endrével és Bánki M. Csabával nagykálói gyakorlatom alatt találkoztam. Az a lelkesedés, amellyel kísérték és leírták a pszichiátriában zajló forradalmi változásokat, többünket meggyőzött arról, hogy a medicinának

ezt az ágát válasszuk. Egészen biztosan nem csak a véletlen műve volt, hogy orvosi pályámat, a dr. Horváth Endre által létrehozott dobai szocioterápiás intézetben kezdtem.

Bálint Árpád tanár úr vezetett be a szociometria rejtelseibe, s így lehetőségem nyílt arra, hogy az informatikai ismereteimet is felhasználva betekinthessek egy új világba, a közösségek rejtett hálózatába, és megfigyelhessem annak dinamikáját.”

Aztán Veszprémbe költözött, amiben gyermekei iskoláskorúvá válása is szerepet játszott. Új feladata, a pszichiátriai gondozói munka egész más munkastílust igényelt. A katasztrófa medicina technikai elemeit kényszerülnek alkalmazni mindmáig a minden napok okozta túlterheltség ellensúlyozására.

– Vezetőként át kellett gondolnom, mivel tudnám a rám bízott pszichiátriai gondozó hatékonyságát növelni. Korábbi tapasztalataim is abban erősítettek meg, hogy a biológiai, pszichológiai terápiák szociálpszichiátriai kiegészítése hosszútávon kamatozó befektetés lesz. Ehhez a gondozó struktúráját, működését át kellett alakítani. Sikeresen fejlődőképes, változásokra motivált

zéliumok kapcsán találkoztunk – mondja Balczár doktor. Munkásságát betegein, munkatársain keresztül tudtam megítélni. Ők megerősítik azt az általános véleményyt, hogy időelőtti halála tragikus veszteség volt számunkra. A korábbi kitüntetetteket a szakma kiválóságainak tartom, felemelő érzés és megtiszteltetés, hogy én is közéjük tartozom. –

Az idei kitüntetett pályája a gimnáziumi érettségi után, az Országos Mentőszolgálatnál kezdődött. Általános ápoló, aszisztens, majd mentő szakápo-

munkatársi közösséget találni a célok eléréséhez. Viszonylag rövid idő alatt virágzó, több kistérségre kiterjedő közösségi pszichiátriai gondozói ellátást sikerült létrehozunk, s ehhez megalapítottuk a pszichiátriai betegek nappali klubját. A pszichiátriai szakmát körülvevő kód feloszlata, a pszichiátriai betegek destigmatizációja érdekében civil szervezetekkel kerestük a kapcsolatot bemutatkozó előadásokkal, kölcsönös segítségnyújtással. –

A csillag-díjas munkája egyben a hobbjá is. Kikapcsolódásként a hétvégeket Bakonyánán tölti, ahol felújított száz éves házuk várja. Szereti a kerti munkát, a ház körüli tennivalókat, de szívesen megosztja a vidék élményét,

az idilli környezetet munkatár- saival is. Ezért aztán a Bakony- nánán s rendezett szupervíziós megbeszélés sem ritka, vagyis a hétvégi kikapcsolódás gyakran

torkollik munkába. Ars poeticája: „Küzdünk azért, hogy elég időt szentelhessünk egy-egy beteg- nek.”

Csák Elemér

Két zsömle meg egy diploma...

Vizi János 1989 óta pszichiáter szakorvos, kilenc évvel ezelőtt a jogi diplomát is megszerezte. A kérdésre hogy miért kezdett a joggal foglalkozni, csibészes mosollyal a szája sarkában azt felelte, hogy semmiképp sem akart matematikát tanulni, a jogi karon pedig nem kellett. Ezek után vegyük őt komolyan? Feltétlenül! Miért? Például azért, mert segítségével könnyebb eligazodni a pszichiátria jogi buktatói között. Javasolom, dőljenek hátra egy kényelmes fotelben, és szánjanak elegendő időt a cikk elolvasására. Megéri.

Évek óta a Büntető Törvénykönyv alapos revízióját szorgalmazza. Milyen változtatásokat tart a legfontosabbnak?

– Előrelépés az új Btk-ban, hogy kikerült belőle a „kóros elmeállapot” úgynevezett biológiai okainak példálózó felsorolása. Még jobb lett volna, ha a normaszövegből teljesen kimaradt volna az elavult „kóros elmeállapot” fogalom és felváltotta volna a szakudományban elfogadott „mentális zavar” kifejezés. E változtatás azért is célszerű lett volna, mert ahogyan az új Btk. indokolása is leszögezi, „a kóros elmeállapot fennállása és mértéke kérdésében a bíróság csak orvos-szakértői vélemény alapján foglалhat állást.” Az igazságügyi orvos-szakértő akkor maradhat szakmája fogalmi körében, ha arról nyilatkozik, hogy az elkövetőnél felállítható-e valamely mentális zavar diagnózisa, nem pedig arról, hogy fennáll-e a szakmailag nehezen értelmezhető „kóros elmeállapot”. További érv, hogy a mentális zavarok többségénél szakmailag megalapozott súlyossági kritériumok használatosak, a „kóros elmeállapottal” kapcsolatosan viszont ilyen kritériumok nem ismertek.

Pártfogó felügyelet elrendelése esetén a törvény csak a pártfogolt beleegyezése esetére teszi előírható magatartási szabállyá a gyógykezelésben való részvételt. Ezzel szemben a nemzetközi gyakorlatban gyakran alkalmazzák a büncselekmények elkövetőivel szemben azt az eljárást, hogy az elkövető választhat a gyógykezelés és valamely büntetőjogi szankció, például, szabadságvesztés- között azzal, hogy ha nem működik együtt a gyógykezeléssel, akkor utóbbi hatálya alá kerül. Hasonló lehetőségek hazai bevezetésének megfontolását javaslom.

Számos adat utal arra, hogy a megfelelően megválasztott körben a kötelező gyógykezelés igen eredményes, és gyakran költséghatékonyabb, mint a büntetőjogi szankciók.

A nemi büncselekmények új szabályai véleményem szerint ellentmondásosak, néhány területen előrelépésről, máshol inkább visszalépésről beszélhetünk, de ezek részletes ismertetése nagyon hosszúra nyúlna.

Régi vita a kábítószerrel kapcsolatos cselekmények szabályozása, az új Btk. ezen a területen is a szigorítás felé lépett, ez minden bizonnyal napirenden tartja ezeket a vitákat.

Az invazív beavatkozásokhoz adott beleegyezés kiemelt fontosságú jognyilatkozat az egészségügyi ellátás során, de mi a helyzet, ha a beteg döntési képessége beszűkül, vagyis mikor nem szükséges beleegyezés?

– Ha a beteg cselekvőképtelen állapotban van, akkor a beleegyezése elvileg semmis. Egyszerre három feltételnek kell teljesülnie ahhoz, hogy a kezelőorvos vélelmezhesse az illető beleegyezését: A beteg egészségi állapota következtében nem képes nyilatkozatot tenni, a nyilatkozattételre jogosult személy nyilatkozatának beszerzése késedelemmel járna, a kései beavatkozás súlyos egészségkárosodáshoz vezetne. Ha bármelyik feltétel nem teljesül, akkor a vélelem megdől, és a beavatkozás nem végezhető el.

Mit nevezünk cselekvőképtelen állapotnak, illetve mikor vagyunk cselekvőképesek, és ki ítélni ezt meg?

– Ahhoz, hogy az ember aktívan alakíthassa azokat a jogviszonyokat, amelyekben részt vesz, a jog megkívánja, hogy rendelkezzen az ügyeinek viteléhez szükséges belátási képességgel. Ezt nevezzük jogi műszóval cselekvőképességnek. Cselekvőképes mindenki, akinek a cselekvőképességét a törvény nem korlátozza, vagy nem zárja ki. A törvény mindössze két korlátozó, illetve kizáró okot ismer, ezek az életkor, illetve a belátási képesség korlátozottsága, illetve hiánya. Minden nagykorú személy cselekvőképes tehát, akinek cselekvőképességét jogerős(!) bírósági határozat nem korlátozta, vagy zárta ki. Az orvosi gyakorlat szempontjából rendkívül fontos, hogy a cselekvőképesség jogi – nem pedig ténybeli – fogalom. Mégis gyakran előfordul, hogy orvosok különféle okokból, jogosulatlanul, „igazolják”, hogy a beteg cselekvőképes volt, amikor megtette jognyilatkozatát. Ez előfordul az egészségügyi ellátással kapcsolatosan (tájékozott beleegyezés, ellátás visszautasítása, stb.) és a kórházban tett egyéb jognyilatkozatok tételénél (szerződés, végrendelet, stb.) is. Nem egy esetben a „civil” élet során tett jognyilatkozatok esetén is tapasztalható, hogy a „biztonság kedvéért” orvosi „igazolást” kérnek a nyilatkozatot tévő személy „cselekvőképességéről”. Az orvos sem adhat ki ilyen igazolást, a cselekvőképes jogállást „igazolni” nem lehet. Azt, hogy valaki a cselekvőképességet kizáró, vagy korlátozó gondok miatt áll-e, a gondnokoltak névjegyzékéből lehet megtudni.

Világos, de akkor mit „igazolhat” az orvos?

– Azt, hogy a beteg a jognyilatkozata megtételkor cselekvőképtelen állapotban volt-e vagy sem. Ez a cselekvőképesség jogi fogalmával szemben ténykérdés, aminek megállapítása már valóban orvosi kompetencia. Ennek megállapítása főként

olyan nagykorú betegeknél lényeges, akik nem állnak cselekvőképességüket korlátozó – kizáró – gondnokság hatálya alatt. Sokszor előfordul, hogy a cselekvőképtelen állapotban ellátásra kerülő betegnél nem figyelnek az állapot javulásával beálló jogkövetkezményekre, pedig ha a betegnél, mondjuk az eredményes gyógykezelés hatására, megszűnik a cselekvőképtelen állapot, abban a pillanatban a beteg visszanyeri a betegjogok és kötelezettségek teljes palettájával kapcsolatos önálló döntési kompetenciáját! Természetesen, ennek a fordítottja is igaz: amennyiben a cselekvőképes beteg gyógykezelése során megállapítást nyer, hogy az illető cselekvőképtelen állapotba került, az ezt észlelő orvosnak kötelessége a továbbiakban ennek megfelelően eljárni.

„Feszegessük” egy kicsit az orvosi titoktartás határait; milyen kötelezettségei vannak a szakembereknek e téren?

– Amikor az orvos hivatalos személynek minősül, például, valamely hatóság tagjaként jár el, akkor köteles a hatáskörében tudomására jutott bűncselekményt feljelenteni, és ha lehetséges, megjelölni az elkövetőt. Ha a beteg első ellátásakor az orvos azt tapasztalja, hogy az illető nyolc napon túl gyógyuló sérülést szenvedett, és a sérülés feltehetően bűncselekmény következménye, nyomban a rendőrséghez kell fordulnia, és bejelentenie a vizsgált személy adatait. Nem kell meggyőződnie arról, hogy a sérülés minden kétséget kizáróan bűncselekmény következménye-e, mint ahogyan a feltételezhető tettesről sem szükséges nyilatkoznia: az orvos nem fel-, hanem bejelentést tesz, ezért nem kell tartania a jogellenes cselekmények, például rágalmozás gyanújától. Hasonló a helyzet kiskorú érintett első ellátásakor is: az orvos köteles azonnal értesíteni

a gyermekjóléti szolgálatot, ha bántalmazásra, illetve elhanyagolásra utaló nyomokra bukkan, vagy ezekre utaló körülményekről szerez tudomást. Az orvosnak beleegyezés hiányában, sőt, tiltakozás ellenére is kötelessége az adattovábbítás, ugyanis ehhez sem az érintett, sem az adattal kapcsolatosan egyébként rendelkezésre jogosult beleegyezése nem szükséges. Azon bűncselekmények esetében, amelyekre a törvény nem ír elő feljelentési kötelezettséget, az orvost köti a titoktartás, egyébként viszont, az említett, speciális kötelezettségeken túl az orvosokra ugyanazok a feljelentési kötelezettségek vonatkoznak, mint bárki másra. Ez azt jelenti, hogy nincs választási lehetőség: vagy kötelező egy adott bűncselekmény (fel)jelentése, vagy titoktartási kötelezettség alá esik, ezért tilos.

Nyilván léteznek speciális szabályok a pszichiátriai betegek vonatkozásán. Mondana egy-két példát?

– Ha a pszichiátriai betegnek minősülő személy olyan cselekmény elkövetésére készül, amely csak pszichiátriai intézeti kezelésbe vétellel elhárítható közvetlen veszélyeztető magatartásnak minősül, akkor az ezt észlelő orvosnak intézkednie kell a beteg azonnali pszichiátriai intézetbe utalásáról. A teljességre törekvően nélkül olyan cselekményekre kell gondolni a pszichiátriai betegekkel kapcsolatban, mint az élet-, egészség-, testi épség elleni cselekmények valamint az öngyilkossági kísérletek másokat is veszélyeztető formái (gázrobbantás, stb.) Ez a rendelkezés nem csak a pszichiáterekre, hanem minden orvosra, vonatkozik.

Optimális esetben, gondolom, a különböző szakterületen dolgozó kollégák összefogása alakítja a beteg sorsát. Ilyenkor hogy működik az adattovábbítás?

– A „legforgalmasabb” betegutak, ahol a legtöbb pszichiátriai beteg „mozog”, a pszichiátriai osztályok, a pszichiátriai gondozók, valamint a háziorvosok között húzódnak. A háziorvosokkal kapcsolatosan a helyzet egyértelmű; ha az érintett nem tiltja meg, akkor a háziorvost kötelező tájékoztatnia mind az osztálynak, mind a gondozónak. Bár a törvény csak a sürgős szükségéről beszél, úgy gondolom, hogy rendelkezései a pszichiátriai betegek sürgősségi gyógykezelésére is alkalmazandók, az adattovábbításnak ebben az esetben nincs akadálya. Korábban rutin eljárás volt, hogy a pszichiátriai osztályok az elbocsátott betegek zárójelentését megküldték a területileg illetékes gondozónak, mára ez a gyakorlat megváltozott, elsősorban adatvédelmi aggályok miatt. Álláspontom szerint amennyiben az osztály a beteg további gondozói ellátását szorgalmazza, akkor a szükséges adatokat – diagnózist, terápiás javaslatokat – továbbíthatja a gondozóba, persze csak akkor, ha a beteg ezt írásban nem tiltotta meg. Célszerű lehet aláírni az adattovábbításról szóló írásbeli tájékozott beleegyező nyilatkozatot, ezzel az adatvédelmi aggályok teljesen eloszlathatóak.

Hazudnék, ha azt mondanám, hogy mindazt, amit elmondott, megjegyeztem. Kinek milyen mértékben kell ismernie a jogszabályokat?

– Erre félig viccesen, félig komolyan azt szoktam mondani, hogy Magyarországon, ha az ember több vásárol két zsömlénél, nem árt, ha van egy jogi végzettsége...

Bulla Bianka

A drogdoktor hétköznapijai...

15 éve Funk Sándor nevéből lett hangos a média. Mindenki ismerhette a Funk ügyet, vagyis a Nyíró Gyula kórház addiktológiai osztálya főorvosának rendőrségi kálváriáját. A szakma annak idején példaértékűen állt mellé, tiltakozó nyilatkozatot adott ki több a kábítószeresek gyógyítóit tömörítő szervezet, a Pszichiátriai Társaság, az Addiktológiai Társaság, valamint az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet is, arról, hogy veszélyes tendencia, ha néhány drogfüggő tisztázatlan körülmények között tett vallomása alapján meghurcolhatnak egy orvost. Aztán egy év elteltével az ügyészség megszüntette a főorvos elleni nyomozást, Funk Sándor pedig kártérítési pert nyert a BRFK ellen. Arra voltunk kíváncsiak, hogy van ma, hogyan telnek a napjai.

A kérdés nem udvariassági formula, hiszen tudjuk, hogy Ön nem csak orvosként ismeri belülről a kórház világát, hanem sajnos bennlakóként is.

– Köszönöm, jól vagyok. Volt egy infarktusom, de 64 évesen is csak azt érzem, hogy kicsit kevesebbet tudok teljesíteni a korábbiaknál. Aztán eszembe jutott, hogy ez a kis gyengeség attól a gyógyszertől is lehet, amit szedek. Ez különben nem különösebben foglalkoztat, hiszen az idei olimpiára sem neveztem be. Ami a rákos betegségemet illeti, orvoskollégám és barátom már tavaly kijelentette, hogy több CT-t nem csináltat, s tekintsem magam gyógyultnak.

Egyébként a kondíció megtartásához orvosként mit tanácsol másoknak?

– Nézze! 21 éven át naponta futottam, bármilyen szörnyű volt hideg hajnalonként kimenni a fűtött lépcsőházból. A kemoterápia miatt ez abbamaradt. Most egy jóga gyakorlatokkal kombinált tornát végzek, továbbá egy kicsit odafigyelek arra, mit eszem.

Akkor váltsunk témát! Ön nem idegenkedik a tévékamerától, ha megkeresik egy-egy ak-

– Hogyan telt a második éjszaka?
– Ötpercenként felébredtem. Jött a reggel s a nagy sötétben láttam amint Jóska odapattan a títikához és elkapja a beadott kaját. (A cellatárs, míg Funk doktor gondolkodott, elkezdte reggeli teendőit. Legszebb cselekedete az volt, amikor teát főzött és kvázi – szelíd-erőszakkal itatta meg a főorvost, aki az elfogyasztott italtól jobban érezte magát. Ebéd nem érkezett, előtte nem sokkal szóltak, hogy menyjen le. Nem gondolta, hogy egy perccel is hamarabb engedik el, mint hetvenkét óra...)

– Furcsának látszik, de három hete már szabad voltam, ráadásul a kórházban, meglehetősen rossz állapotban, amikor megérkezett a fővárosi főügyész levele, amiben részletesen kifejtette, hogy felülbírálja a szabadlábra helyezési döntést, ellenben helyben hagyja a bebörtönzésemet, mert gondos vizsgálatával arra jutott,

hogy valóban megsemmisíteném a hatalmas tömegű bizonyítékot, ami a négy házkutatás után még nálam maradt, megfélemlíteném a tanúkat az Onkológiai Intézet betegágyáról, egy pisis kacsával sarokban tartom őket, meg újabb súlyos bűncselekményeket követnék el, ugyanis éjszakánként, karomban az infúzióval, pizsamában kisurrannék onnan, és reggelre bűncselekmények hihetetlen tömegét követném el, olyan leírhatatlan borzalmakat, amiről senkinek még fogalma sem lehet, de ő már tudja, mert hiszen ő a fővárosi főügyész, és azért van a helyén, hogy megvédje ezt a várost és népét az olyan mocskos bűnözőktől, mint például én – aki valóságos Terminátor vagyok – amennyiben szabadlábon hagyom.

Hiszen bebizonyosodott, ugyan nem a bíróság, hanem a rendőrség előtt, hogy rendkívül veszé-

lyes bűnözőről van szó. Dölyfösen közölte azt is, hogy ez ellen a döntés ellen semmiféle fellebbezési lehetőség nincs, mint általában az ő döntései ellen, amelyeket azonnal bronzba kell önteni, és a város minden falára hatalmas csavarokkal felerősíteni, hogy mindenki láthassa, hogy itt maga az Úristen döntött, illetve annak felettese. A fővárosi főügyésznek ezt a rendelkezését egyébként a legfőbb ügyésznél megfellebbeztük, a fővárosi főügyész kifejezett tiltása ellenére, és a legfőbb ügyész valahogy úgy látta, hogy megállapítható, a rendőrségi nyomozati iratokból, hogy semmi olyan körülmény nem állott fenn, ami fogva tartásomat indokolta volna."

Részlet a „A Funk ügy” című könyvből

tuális ügyben, szívesen nyilatkozik. Egyik ilyen interjújában legutóbb rendkívül aggasztó dolgokat mondott az újabb drogok szinte korlátozhatatlan terjedéséről. Honnan indultunk és hová tartunk?

– Azt hiszem, hogy nagyobb léptékben mérve jelentős változásnak vagyunk a részesei. A 19. századig Európában mindenki fogyasztotta azt az alkohol nevű folyadékot, amit ma sem vetünk meg. Viszont más történt a gyógyszerféle ópiummal. Az 1800-as években kezdtek azzal foglalkozni az országok, hogy valamiképp akadályozni kellene a szer kártékony hatásának lehetőségét. A 20. században felpörögtek a dolgok. Sikerült tisztán, nagy töménységben előállítani olyan hatóanyagot, amely gyorsan hat és gyorsan kiürül a szervezetből, viszont nagy rombolást végez, s függőséghez vezet. Amíg az indiánok csak rágszálták a kokain tartalmú leveleket, nem váltak rabjaivá, de a tömény változatok függővé teszik az embereket. Ugyanez történt a dohány esetében is. A békepipa elszívása, a csendes esti szivarozás nem okozott gondot, még akkor sem, ha sok háborúskodás után sok békét kellett kötni; a cigaretta azonban rengeteg embert tett nikotinfüggővé és szenvedélyes dohányossá. A másik körülmény, amely ugrásszerű változást hozott, az ipari forradalom idején történt. Tömegével épültek kórházak, ahol steril körülmények között lehetett műtéteket végezni, s már nem csak abból

állt a fájdalomcsillapítás, hogy mondjuk egy amputálásnál hárman lefogták a beteget. Megjelent a gyógyszeripar, az emberek először nem orvoshoz mennek, hanem a patikába, ha megfájdul a foguk. Üzletté vált a szerek tömeges előállítás. A dolgok oda-vissza összefüggnek egymással. A földrésznket egyszer csak behálózták a vasutak, Sínen rengeteg katonát lehetett szállítani, aztán jött a hátultöltő puska, amellyel tömegeket lehetett eltalálni és megsebesíteni, s a sebesültek jajgattak, s akkor hirtelen a morfin lett a fő fájdalomcsillapító szer, amit az újonnan feltalált fecskendővel be is adtak a katonáknak. S akkor hamarosan rájöttek az orvosok, hogy a morfinról nem lehet leszokni. Jelenleg egy harc közepén vagyunk, amelyben egyfelől igyekeznek előállítani minél kevesebb mellékhatással járó, ugyanakkor egyre erősebb és tisztább vegyületeket, másrészt próbálják megakadályozni, hogy szedésük szenvedéllyé váljon. A tapasztalat azonban az, hogy hiába próbáljuk előre elképzelni a fejleményeket, mindig valami váratlan fordulat történik. A média legújabbban olyan kábítószerokról – és áldozataikról – számol be, amelyek háztartási vegyszerekben található, vagyis nem lehet őket egyszerűen betiltani. Emlékezzünk, volt olyan időszak, amikor a ragasztószert, az oldószereket szívták be a fiatalok, de a benzínről is kiderült, hogy el lehet tőle kábulni. A most divatos dizájner drogokat

képzett vegyészek állítják elő, akiket hajt a verseny, és akik sok esetben nem törődnek azzal, hogy vissza lehet élni a tudományos eredményekkel. A jelenleg ismert kábítószer-molekulák hihetetlen választékban vannak jelen, s a legtöbb alkalmas arra, hogy eufóriát idézzenek elő velük a központi idegrendszer megfelelő helyén. A következményekkel ezek a bűnözők már nem törődnek, hanem felszívódnak és élvezik tudásuk anyagi gyümölcsét.

Tízegynéhány éve megvádolták azzal, hogy visszaélt a gyógyszerként használt kábítószerekkel. Meghurcolták, megalázták ország-világ előtt, aztán végül felmentették. Ma kórházi osztályt vezet, elismert szakember. Foglalkoztatja még ez az ügy? A lelki sérülések sokszor nehezebben gyógyulnak, mint a csonttörések.

– Talán fogalmazhatok úgy, hogy az eset semleges emlékké vált, a legkellemetlenebb dolgok pedig már elhalványultak, eltompultak.

Aki olvasta az Önről írt könyvet, ismerheti, milyen szövevényes eseményekből állt össze a Funk ügy, nem próbálom most ezeket újra felidézni. Az viszont érdekelne, hogy évtizedes távlatból nézve tudja-e már, hogy mi volt a motiváció? Elégedetlen beteg bosszúállása vagy szakmai féltékenység indította el a pokoljárást?

– Soha nem derült ki teljesen, hogy egyik nagyra törő helyettesem irányította és informálta-e félre a rendőröket, vagy másokat biztatott fel. Csak sejteni lehet azt is, hogy az a szer, amit én kezdtem bevezetni Magyarországon a heroinisták kezeléséhez, sértette a droggereskedők üzleti érdekeit. Lehet, hogy a kettő együtt szolgálta azt a célt, hogy engem tönkretessenek.

Térjünk át kellemesebb témára! Dolgozószobájában a fotállal szemben egy sámlin jó tucat könyv tornyosodik...

– Ezeket egyszerre olvasom, az olvasás és az utazás a két szenvedélyem. Olvasok és útközben rengeteget fotózom. Azzal a talán lehetetlen céllal próbálok szerezni újabb meg újabb ismereteket, hogy összerakjam a világunkat és megértsem a működését. Mindenbe beleolvasok, nem csak úti-

könyvekbe, hanem tanulmányokba, visszaemlékezésekbe, leírásokba, sőt még versekbe is, igyekszem elmélyülni, s még azt is kikutatom, hogy milyenek voltak egy adott korban az utcaövek. Talán ez a magyarázata, hogy a hetvenes évek derekán megnyertem a tévében egy szellemi vetélkedőt. Akkor ezért nem adtak milliókat, mint manapság, a jutalmam egy üvegasztal volt, amit később egy rokonkislány fellökött; szerencsére nem lett semmi baja. Ez a vetélkedő mindenestre hirtelen olyan ismertséget adott nekem, hogy vadidegenek rám mosolyogtak, s egyszer még a zebrán is rám szóltak egy taxiból: „Hajrá, doki!” Kellemes érzés volt.

Csák Elemér

A lányom a fő projektem!

Hol a Vadaskert merült fel randevúnk színhelyéül, hol az egyetemi szobája. Nem véletlenül, hiszen Vadaskert Gyermekpszichiátriai Kórházában megalakulása óta dolgozik, mellette az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pszichológiai Intézete valamint Fejlődés- és Klinikai Gyermekpszichológia Tanszékének tanszékvezető egyetemi docense. Így aztán naptárából kicsurognak a tennivalók. Miközben beszélgettünk, sorra kopogtatnak a diákjai egy-egy aláírásért. Törékeny termet, hatalmas energiával. Ő Balázs Judit a Semmelweis Egyetem, valamint az Eötvös Loránd Tudományegyetem Doktori Iskolájának. Vezetője, aki megbízást kapott három Európa Unió project hazai vezetésére is.

Azt hiszem, levegőt venni sincs idő. Hacsak nem hat szakácsnő, tíz sofőr, öt titkárnő lesi minden gondolatodat.

– Most valóban sok olyan dologgal foglalkozom, amit szeretek, persze ez sok munkával jár.

Az egyetemen pontosan mit tanítasz?

– Elsősorban klinikumhoz kötődő tárgyakat oktatok, mint például gyermekpszichiátriát, gyermekkori pszichés zavarok diagnosztizálásának a folyamatát, fiatalkori öngyilkosság rizikó és védőfaktorait. Ezekon kívül kutatásokba is bekapcsolódhatnak mellettem a hallgatók.

A kutatásra még visszatérünk, előbb menjünk végig a tanításon. Hány diák jár hozzád?

– 15-20-an vannak a gyakorlatokon. Interneten jelentkeznek fel az órákra. Ha a számuk eléri a 20-at már nem fogad több jelentkezőt a rendszer. A nagyobb létszám már nem lenne ideális, mert szeretek páciens is meghívni a gyakorlataimra.

Hogy viselkedik a „pácienske” a hallgatók előtt? Nem megterhelő neki „színpadra” lépni?

– A hallgatók csak úgy tudják megtanulni a szakmát, ha látják a gyerekeket. Nyitottak és alig várják ezeket a helyzeteket. A kisgyerek mindig a szülővel jön, a kamaszoknál már előfordul, hogy egyedül beszélgetnek a hallgatókkal. Természetesen minden esetben, kisebbeknél, nagyobbaknál is a szülők beleegyezését kérjük. Megkérdezem, van-e kedvük hallgatókkal beszélgetni, és ha nincs, akkor természetesen nyugodtan mondhatnak nem-et. Sok gyerek kifejezetten élvezi ezeket a helyzeteket, van olyan betegem például, aki még vicceket is mesélt a hallgatóknak.

Ő milyen problémával került a látókörödbe?

– Egy figyelemhiányos hiperaktív zavarú gyerekről van szó. A szülei elmesélték, hogy mennyi viszontagságon mentek keresztül, míg felismerték, hogy hol van a gond. Elkönnyvelték egy kezelhetetlen rossz gyerekek, míg végül eljutottak a gyermekpszichiátriára, ahol segítséget kaptak.

Hogy látsz hozzá? Csupán a beszélgetés gyógyír?

– Első lépés, hogy felismerjük, hogy mi is a probléma. Az már önmagában sokat segít, ha szülőnek és a gyermeknek is elmagyarázzuk, hogy a nehézségek hátterében egy kezelhető pszichiátriai zavar áll. Elmondjuk, hogy ez másoknál is előfordul, és hogyan kezeljük. Ilyenkor az anyukák-apukák

megkönnyebbülnek, hogy nem ők csinálják rosszul és már ez is sokat segíthet. Ezután a szülővel és a gyermekkel egyeztetve kialakítunk egy kezelési tervet. A kognitív-viselkedésterápia igen hatékony kezelése a figyelemhiányos hiperaktivitás zavarának. Emellett erre a körképére létezik hatékony és biztonságos gyógyszeres kezelés is. Akiknél hat a gyógyszer, ez olyan 80 százaléka a gyermekeknek, azoknak nagyon sokat segít. Sokszor nagyon jó képességű gyerekekről van szó, akik például azért maradnak el társaiktól, mert a figyelmüket nem tudják összpontosítani. A gyógyszer ehhez is nyújthat segítséget.

A szülők közreműködőek?

– Együttműködésük nagyon fontos a gyermekpszichiátriában. Ezek a szülők gyakran nincsenek könnyű helyzetben, az ő gyerekükre panaszkodnak a tanárok, és az is előfordul, hogy a szülői értekezleten a többi szülő lerohanja őket. Gyakran a szülő gyermek kapcsolat is sérül, mert nem könnyen irányítható a gyerek, pl. négyezer kell elmondania, hogy vegye fel a cipőjét. Ugyanakkor az ilyen gyerekek megélik, hogy ők feketebárányok, ők nem tudják, hogy az olvasásban hol tartanak, és gyakran ettől egy idő után szoronganak, rosszkedvűek lesznek.

A kutatásodat hogy képzeljem el? Pipettákkal rohangálsz?

Nagyot nevet. – Egyik kutatási területem az öngyilkosság rizikófaktorainak feltárása. Bár vannak a pszichiátriában is kémcsöves kutatások, de amit én csinállok azok kérdőíves vizsgálatok. Például életminőségre, tünetekre vonatkozó kérdések alapján igyekszünk egy területet jobban megismerni. Gyakran több forrásból is megkíséreljük felmérni a gyermek állapotát, pl. önkitöltős, szülői, illetve pedagógus által kitöltött kérdőívvel.

Olyan komoly és nehéz szellemi zsákkal járkálsz, melybe egy férfi is beleroppanna.

– Szerencsére szeretem, amit csinállok. Az egyetem kezdete óta tudtam, hogy gyermekpszichiáter szeretnék lenni. Másodéves orvostanhallgató koromban kezdtem bejárni a Vadas kert kórház elődjébe, az Újpesti kórház gyermekpszichiátriái részlegére. Itt nővérekedtem és Gádoros Júliával, aki az osztályt vezette – most pedig a Vadas kert kórházat – már ekkor bekapcsolódtam a kutatásokba. Amikor végeztem, még nem létezett külön gyermekpszichiátria szakvizsga, úgyhogy első lépésként felnőtt pszichiáter lettem.

Mindeközben volt időd férjhez menni?

– Volt. Szüleim orvosok, azt képzeltem, hogy az én férjem biztosan mást fog csinálni. Hát nem, ő is pszichiáter. Van egy csodálatos 10 éves kislányunk. Életem eddigi legszebb három éve az volt, amíg ott-hon voltam vele. A lányom a fő-projektem!

Beleépül a tudásod a családi életbe?

– Nem tudom. Az élet diktálja. A lányunk szerves része az életünknek, nem hiszem, hogy a végzett-ségem alapján élem vele a hétköznapokat.

Ki főz otthon?

– Hanna fantasztikusan ügyes, van, hogy komplett vacsorával meglep minket. A férjem is jól főz. Úgyhogy mindenki kiveszi a részét.

Mivel töltöd az alig létező szabadidődet? Gyalogolsz? Futsz?

Gyalogolni, futni a szabadidőmben biztos nem szoktam. Viszont a lányommal együtt jártunk kerámiázni. Ez egy fix program, természetesen ő sokkal ügyesebb. Én is csinállok ezt-azt, de azok sose tudnak olyan ötletes darabok lenni, mint amiket ő csinál. Amit az asztalon látsz, az mind az ő alkotása.

Bozsán Eta

HárdiÉknál a lélekgyógyászat „genetikai ártalom”

– Azt szoktuk mondani, hogy nálunk a pszichiátria „genetikus ártalom”, s ha belegondolunk, ehhez megvoltak az indítékok – magyarázza. – A Papám engem gyakran vitt magával szociális otthonokba, vidéki útjaira, kicsi koromtól bejártam az ideggondozóba, beültem a tudományos délélőttökre, így aztán fokozatosan belenőttem a pszichiátriába, és „helyettem” a lányom lett művé-

szettörténész, a múlt és a kortárs művészet kutatója.

Ami az apát, a 91. évében járó orvosprofesszort illeti, néhány éve kiadta élete és munkássága történetét. „Visszapillantó tükrében” ír pályaválasztása előzményeiről is, de azt, hogy miért épp a pszichiátriát választotta, egy serdülőkori élménnyel indokolja.

– Udvaroltam egy kislánynak, a kapcsolat azonban valahogy nem

Hárdi Lilla szülei pszichiáterek, ezért semmi meglepő nincs abban, hogy ő is a lélekgyógyászatot választotta tanult szakmájaként. Jó ideig azonban nagy valószínűsége volt annak, hogy archeológus lesz. Komolyan érdekelte a régészet, még ásatásokra is eljárt. A dolgok azonban másként, pontosabban: épp a papírforma szerint alakultak.

„Érettségi előtt és után is felmerült pályaválasztásom kérdése, noha az akkori világ bőrdíszművesnek kényszerített. Rabbi legyek vagy „táncos-komikus”, tehát színész? Az egykori hittantanárommal való meghitt beszélgetések nem irányítottak a vallási pályára. Utalt egykori korok rabbijaira, akik kenyerüket suszterként vagy kézművesként keresték. Ez is meg az emlékezeti gátlásom is akadályozott: képtelen voltam akkoriban szöveget szóról-szóra bevágni. A táncos-komikus pályáról könnyen lemondtam. Meg kell azonban jegyezni, hogy a jelenlegi hivatásom nem esik olyan távol parodista mivoltomtól. Mert mit tesz a parodista? Megfigyel, beleéli magát az utánzandó világába, s megkeresi azokat az eszközöket, amelyekkel – torz tükörben ugyan –, megjeleníti. Ugyanezt a pszichiáter-pszichoanalitikus passzívan teszi. Megfigyel, felfog, beleél, s észrevételei anyagát beépíti ismerettárába, gondolatkörébe.” Hárdi István

működött. Sokat törtem a fejem, hogy mi lehetett a baj, s arra a következtetésre jutottam, hogy jobban kell ismernem az embereket. Ezért először általános pszichológiával, majd azzal párhuzamosan grafológiával kezdtem foglalkozni. Azt mondhatom, hogy mindent, ami e tárgyban magyarul és németül hozzáférhető volt, azt én elolvastam. Amikor aztán 1950-től orvosként bejártam a kórház pszichiátriai osztályára, a betegek kézírását kezdtem tanulmányozni. De ezzel együtt rajzokat is kértem tőlük. Hamarosan rájöttem arra, hogy a rajzolásban lényegesen kötetlenebbek a személyiségi tényezők, sokkal erősebbek a mélyebb lelki megnyilvánulások, mint a több konvencionális, megszokást tartalmazó kézírásban. Immár tehát hatvankét éve rakom el a rajzokat; most több mint 85 ezer rajzból áll a gyűjteményem. 4710 sorozatot tartok nyilván, ami azt jelenti, hogy egy-egy embertől tíz vagy akár száz grafikus anyagom is van, s 490 betegemnek a sorsát egész évtizeden át tudtam követni, s nem kevés, akiket ennél tovább. Ez azért érdekes, mert a rajzok jól tükrözik a változásokat, a kóros és gyógyult állapotokat, tehát jobban bele tudunk tekinteni a személyiség állandó és dinamikus elemeibe.

Tudakolom, vajon létezik-e ehhez hasonló gyűjtemény a világon, de a professzor ennek

nem nézett utána. Ezek után úgy közelíték, alighanem borzasztó laikus módon, hogy ha egy kívülálló szakembernek megmutatják egy-egy beteg különböző stádiumokban készült rajzait, ő pszicháterként tud-e „olvasni” a páciens lelki világának alakulásában.

– A módszerem, illetve a mai gyakorlat ugyan megengedhet bizonyos következtetéseket, de vakdiagnózist nem szabad csinálni – magyarázza a professzor –, figyelembe kell venni a kezelés alatt álló személy anamnéziséét, életkorát, nemét, iskolázottságát és konkrét panaszait. Felvetődik a kérdés, hogy akkor minek kell ez az egész. Nos, azért, mert a rajzokban látható változások vagy változatlanságok új, vizuális betekintést adnak mindabba, ami verbálisan és a magatartásban történik. Másfelől sok olyan do-

logra is felhívja a figyelmet, ami nem jelenik meg szóban, különösen a tudattalan tartalmakra. –

Arra a kérdésre, hogy az elmebetegség lehet-e kiváltója magasabb szintű alkotókészségnek, a tanár úr azt mondja: – A kóros tényezők adhatnak bizonyos lökést, de az igazi alkotókészséghez a személyiség jelentős részének épségére van szükség. A rajzok ugyanakkor az ember személyiségének mélyebb rétegeit, a tudatlanját is meg tudják mutatni, ez a feltárásnál lehet előnyös, segíthetik feldolgozni a kóros tartalmakat, konfliktusokat. Ezért történhet meg az, hogy sok művésznél öngyógyító az alkotás, hiszen a munkában feloldódik az ember – nem szólva arról, hogy az érték, amit létrehoz, a teljesítmény is öngyógyító jellegű. Az általam tanulmányozott betegek közül ötven olyan egyén emelhető ki, aki kreatív volt és magasabb teljesítményt nyújtott. Számukra a rajzolás, festés nem csupán kedvtelés, hanem gyógyító hatású szükséglet volt. Egyébként én alapvetően az átlagemberekkel foglalkoztam, sőt, azt lehet mondani, hogy az átlagon aluli emberekkel, az értelmileg károsodottak, a fogyatékosok rajzaival is. A fogyatékosok különböző fokozatait vizsgáltam, s elsősorban azt próbáltam a rajzok alapján megközelíteni, hogy ki mennyire képezhető és hogyan rehabilitálható. Természetesen a

többi pszichiátriai betegnél is nagyon fontos szempont a sorozatokban a szocializálhatóság és a rehabilitáció kérdése.

Milyen a szakmai együttműködés a pszichiáter családtagok között?

– Amikor kezdő voltam, sokat tanultam a szüleimtől – válaszol Lilla. – Ha mostanában előkerül valamilyen problematikus dolog, ha nem is tanácskérés jelleggel, meg szoktuk közösen gondolni, mit lehetne csinálni. Vitatkozni nem szoktunk, és természetesen tiszteljük egymás tevékenységét.

Hárdi Lilla a kilencvenes évek elején fordult a menekültügy felé, amikor Dániából elindult a megkínzottak rehabilitálását szervező mozgalom. A doktornő kezdeményezésére jött létre nálunk 1996-ban a Cordelia Alapítvány, amelynek célja a Magyarországra érkező, kínzást vagy más súlyos traumát átélt menedékkérők, elismert menekültek, oltalmazottak, befogadottak és családtagjaik mentális állapotának, életminőségének javítása.

Vajon vállalhatja-e az idegenek lelki ápolását egy olyan kis ország, amely számára már az is teher, hogy menekülteket kell befogadnia?

– Ezek a jövevények ráadásul tovább mennek, különösen, ha meg is gyógyultak, tehát nem nagyon térítenek vissza a rájuk

„Az utazás, a világ felé forduláson kívül, nagy lehetőség önmagunk megismerésére... Minden megváltozik körülöttünk, új helyzetben kell viselkednünk, tájékozódni, cselekedni, új emberekhez, környezethez kell alkalmazkodni. Mindez sok mindent megmozgat bennünk, és aki eközben odafigyel magára – okulhat.”

fordított költségekből. – *Hárdi Lilla szerint jelenleg 800–1000 körül van nálunk a frissen státuszt kapott menekültek száma. Többségük valóban nem integrálódik, hanem próbál tovább menni.* – Amíg itt vannak nálunk, a Cordelia Alapítvány multikulturális tapasztalatokkal rendelkező szakemberei nemzetközileg elismert módszerekkel próbálnak segítséget adni a rászorulóknak – európai uniós és ENSZ-szervezetek anyagi támogatásával.

Megtudom, hogy Hárdi professzort és nejét a közös munka

hozta össze majd hat évtizeddel ezelőtt. „A jó házasságok a diliházban köttetnek” – mondja. Bár évtizedeken át dolgoztak egymás mellett, beszélgetésük során kiderül, hogy a családi pszichiáter hármas elsősorban nem szakmai téren tart össze. Az emlékezetes együttlétek az utazásokhoz kötődnek (ez mindannyiuk szenvedélye), amelyek végcélja gyakran egy-egy pszichiátriai kongresszus. Hárdi István azt vallja: az utazás kétszeres öröm: először, amikor úton vagyunk, másodszor, amikor visszaemlékezünk rá.

Csák Elemér

A halak az élet sztoikus mesterei...

– Alig voltam 12 éves, amikor bejelentettem, hogy ha felnövök, én bizony „szihológus” leszek és embereket fogok analizálni. Persze mindenki mosollyal fogadta a terveimet; főleg a szüleim várták, hogy majd észhez térek, hiszen ők inkább gyakorlatias emberek, és nem értették, hogy bizony a lélek is elromolhat. Ám én tántoríthatatlan voltam; olyannyira, hogy még akkor sem adtam fel, mikor már harmadszor utasítottak el az ELTE pszichológia szakáról a felvételin. Érettségi után fogtam magam, életemben először repülőre ültem, és meg sem álltam Angliáig, majd 1 év után Franciaországig. Voltam au-pair, ápolónő idősök otthonában és csapoltam sört a foci-vb idején, de mindközben egy percig sem kételkedtem abban, hogy nekem pszichológia szakon a helyem. Főleg a módosult tudatállapotok vonzóak, mert lenyűgözött az emberi psziché ereje, a testre gyakorolt hatása.

Ezek szerint kezdetektől fogva a „szihológia” ösvénye hívogatott téged. Merre kanyarodott az utad, miután hazajöttél?

– Az ELTE pszichológia alapszakát 2009-ben végeztem el,

Maráz Anikó egy igazi energiabomba. Fiatal kora ellenére számos területen szerzett tapasztalatot, jelenleg az ELTE Pszichológiai Intézetének Addiktológiai Tanszékén dolgozik, továbbá a borderline személyiségzavart kutatja, „mellesleg” üzleti angolt tanít, utazik, imádja a salsát, és sokat tanul a halaktól.

majd ismét Angliába mentem. A klinikumban szerettem volna kipróbálni magam, mert még mindig nem igazán tudtam, hogy „eszik-e vagy isszák” a betegeket. Végül azonban kutatási koordinátorként kaptam állást az angol egészségügyi szolgáltatónál (NHS). Bár mélyvízbe kerültem, rengeteget tapasztaltam az ott eltöltött egy év során. Közben reggelente, munkába menetel előtt magyar kutatásokat készítettem elő és cikket írtam egészen addig, amíg egyszer a lakótársam át nem kopogott, hogy reggel 5-kor talán nem a laptopomon kéne pötyögni. Ekkor jöttem rá, hogy az én utam a kutatás- és vettem egy halkabb billentyűzetet... A koordinátori munka mellett volt szerencsém heti egy napot klinikán dolgozni egy olyan csapat tagjaként, akik borderline személyiségzavar gyanújával bekerült betegek kezelését segítették az első interjútól az osztályos tartózkodáson át az utánkövetésig. Ez idő alatt ismertem meg közelebbről ezt a szindrómát, minden szépségével

és nehézségével együtt. Az egy év letelte után hazajöttem, hogy befejezzem a tanulmányaimat mesterszakon.

Miből írtad a szakdolgozatod?

– A TDK munkám, majd a szakdolgozatom témája a borderline személyiségzavar, a szerhasználat és a jutalomkésleltetés összefüggései voltak; közel 400 személlyel – akik közül 250 páciens – vettük fel a vizsgálatot. Az adatgyűjtés során lehetőségem volt több klinikán is megfordulni, és betekintést nyerni az osztály valamint a betegek életébe. Jelenleg is a borderline személyiségzavar a fő kutatási irányvonalam. Ez a szindróma nagyon összetett, az érintettek komoly „betegkarriert” futnak be az osztályok között, s még a tapasztalt szakembernek is sokszor kihívást jelentenek. Szerencsére azonban az egyik legkutatottabb területről van szó, így egyre több hatékony kezelési mód lát napvilágot, igaz, a hazai integrációjuk még várat magára.

Mivel töltöd az idődet mostanság?

– Diplomázom klinikai és egészségpszichológia szakirányon az ELTÉ-n. Jelenleg a Klinikai Pszichológia és Addiktológia tanszéken dolgozom, ahol Demetrovics Zsolt vezetésével vizsgáljuk a vásárlási kényszer, a trichotillomania valamint a kóros bőrfelsértés előfordulását két nagy volumenű populációs kutatásban. Részt veszek továbbá a Semmelweis Egyetemen zajló, az evészavarok és a borderline személyiségzavar összefüggését feltáró kutatásban Unoka Zsolt szárnyai alatt, ezenkívül szerkesztőségi titkár vagyok egy nemrégiben indult nemzetközi szakmai folyóiratnál, a Journal of Behavioral Addictions-nél. Ősszel kezdem meg a doktorimat, melyet a viselkedési addikciók személyiségpatológiai hátteréről írok.

Nem unatkozol, annyi szent! Mondd, mit nevezünk vásárlási kényszernek, honnantól számít a folyamat kórosnak? Olykor „zsigeri” vásárlási láz tör rám...

– Ezzel nem vagy egyedül! A jó hír viszont, hogy ez önmagában nem ad okot az aggodalomra. Maga a vásárlási kényszer csak az elmúlt évtizedekben került a kutatási figyelem középpontjába, bár állítólag Marie Antoinette, Jacqueline Kennedy sőt Diana hercegnő is szenvedett tőle. Az érintettek olyan sok időt és/vagy pénzt költenek a vásárlásra, ami rontja a mindennapi életminőségüket, mert például nem marad idő a családjukra, barátaikra vagy hitelt kell felvenniük. Kényszer esetén az anyagi javak birtoklása csupán másodlagos, a vásárlás folyamata és az ezzel járó pszichológiai előny válik hangsúlyossá. Sokan nem is hordják, használják a megvett árut, sőt előfordul, hogy otffelejtik a pénztárnál.

Akkor megnyugodtam, ennyire nem súlyos a helyzet. Mennyire gyakori a trichotillomania?

– A kóros haj- és szőrtépegetés a nyugati típusú társadalmakban

a vásárlási kényszerhez hasonló előfordulási arányt mutat; kb. 100-ból 3-4 embert érint. A tépegetés során a személy ellenállhatatlan kényszert érez egy-egy szál kihúzására, és ez a magatartás észrevehető kopasz foltokhoz vezet a fejen, szemöldökön vagy akár a szeméremszőrözen. Egyesek tudatában vannak ezen szokásuknak, mások kevésbé. Mind a hajtépegetés mind a bőrfelsértés látható nyomot hagy, ezért a betegek kellemetlenül érzik magukat és általában kerülik a társas interakciót. Mint minden viselkedési addikciónál, a viselkedést feszültségnövekedés, szorongás, depresszió előzi meg, a viselkedés kivitelezése során a negatív érzéseket felváltja az eufória, boldogság, kielégültség érzése, ami végül igen gyorsan büntudatba, szorongásba csap át. Így formálódik az ördögi kör, mely beszűkíti az érintettek életét, és szenvedést okoz. Hasonló ez az alkohol- vagy a drogfüggőséghez, csak itt a függőséget nem a kémiai szer, hanem maga a viselkedés váltja ki.

Jól látom, hogy lételemed a változatosság?

– Igen, a munkámban leginkább a változatosságot és a kihívást keresem. Hálás vagyok, mert Zsolttól a támogatás mellett sok lehetőséget is kapok a kibontakozásra. Szeretem azt is, hogy a klinikai tapasztalattól a kutatásmódszertanon keresztül a nemzetközi gyakorlatig sok mindenbe bele tudok kóstolni. Szerencsésnek tartom magam, mert mindent ráadásul egy igen felkészült és inspiráló szakmai közegben tehetem meg.

Eredetileg azt akartam kérdezni tőled, hogy mivel töltödsz munka után, de úgy tűnik, hogy maga a munkád tölt fel energiával. Van még más is?

– Még az egyetemi éveim alatt kezdtem el üzleti angolt tanítani, és ezt a mai napig csinálom, bár ma már inkább szerelemből. Régen sokat futottam, de két maratonnal a hátam mögött kénytelen voltam abbahagyni,

mivel a térdem sajnos nem bírta a megmérettetést. Már 2 éve, hogy társastáncolok, latin és sztenderd műfajban, valamint nemrég belekóstoltam a salsa világába is. A tánc remekül kikapcsol és mindig jó móka. Nyáron, ha csak tehetem, utazom; ehhez nem kell más, csak egy hátizsák, meg néhány impulzív barát. Mindemellett akvarisztikával foglalkozom – a halak az élet sztoikus mesterrei, jólesik néha csobbanni egyet a nyugalmukban.

Ez nagyon tetszik, ebből a szemzőgből még sosem közelíttem a halakhoz. Téged mi vonz bennük?

– Szerintem, aki egyszer is lát egy megfelelően kialakított akváriumot, a szerelmese lesz. Az akvarisztika vizein a „halak életben tartása” gondolatot felváltja a harmónia és szépség igénye. Ha jól van berendezve az akvárium, adottak a megfelelő feltételek valamint a gondozás, és az apró baktériumoktól a halakon át a növényekig mindenki jól érzi magát az üvegfalak között, akkor órákon át lehet „mozizni” anélkül, hogy a szemed megunná a látványt. Nemrégiben a barátnőm cicája volt nálam látogatóban – gyorsan megtalálta az akváriumomat, és a fiatal, játékos és általában örökmozgó állat 20 percen keresztül szinte mozdulatlanul bámulta a vízi életet. A növények finom ingása, a víz csobogása és a halak kecses fürgesége úgy tűnik, mindenkit rabul ejt...

Bulla Bianca

Nekem a hímzés meditáció...

„Nehezen tudok olyan élethelyzetet elképzelni, amelyben ne tudnám megtalálni az örömet vagy a jót” – mondja a kiskunhalasi Rácz-Nagy Ágnes, aki valódi szenvedéllyel végzi munkáját, és hódol hobbyjainak. Egy évben nem főzi kétszer ugyanazt az ételt, és 80–90 féle színnel hímezi képeit.

– Kisgyermek koromban éven át szinte állandó lakója voltam a gyermekkórháznak, így kézenfekvő volt, hogy öt éves koromtól gyermekorvosnak készültem – kezdi. – Később a szakmámban megváltozott, de az orvosi pálya változatlan maradt. Ma is azt gondolom, hogy nem tudnék más munkát elképzelni magamnak. 1992-ben végeztem a Semmelweis Orvostudományi Egyetem

általános orvosi karán. Mivel első gyermekem ekkor hathetes volt, csak 1993 májusában kezdtem el dolgozni a kiskunhalasi Semmelweis Kórház Pszichiátriai Osztályán. Bár 10 hónapot a szekszárdi kórházban töltöttem, Kiskunhalas lett a végállomás. Aztán szakvizsgáztam pszichiátriából, majd később gyermek- és ifjúságpszichiátriából. 2006 óta a Pszichiátriai Osztályt vezetem. Behatóbban a hangulatzavar kezelésével foglalkozom, de vidéki akut felvételes osztályként a szakma teljes spektruma megfordul a rendelőkben.

„Nem csak a cél a fontos, hanem az oda vezető út” – foglalja össze egy, a Tao-ból származó mondattal szakmai ars poeticáját Rácz-Nagy Ágnes. – Az élet minden területén, de különösen a szakmámban igyekszem másokon segíteni. A betegek gyógyítása során a cél a gyógyulás vagy a lehető legjobb állapot elérése, de nem mindegy, hogy addig milyen út vezet. Igyekszem emberséggel, tisztelettel, szeretettel kikövezni ezt az utat, hogy betegeim ne szenvedjenek a szükségesnél többet – mondja.

Osztályvezetőként oda kell figyelnie a munkahelyi légkörre is.

– Szeretném elérni, hogy munkatársaim jól érezzék magukat munka közben, és olyan közösség jöjjön létre, melyhez örömmel tartozni. Bika csillagjegyű lévén két lábbal állok a földön, és nagyon fontos számomra a biztonság. A kiegyensúlyozott család mellett a jó munkahelyi kollektíva, a másik olyan eszköz, mely a mai rohanó világban képes ezt a biztonságérzetet kialakítani.

Gondolom ugyanez a szerepe a hobbinak is. Önnek a főzés és a kereszteszes hímzések készítése a kedvenc tevékenysége. Van valami más is?

– Nagyon szeretek olvasni is. Talán ez a legrégebbi szenvedélyem, már hat éves korom óta gyakorlom. Főzni egyébként 20 éves koromban kezdtem el, amikor férjhez mentem, és 160 kilométerre kerültem a szülői háztól. A kényszer vitt rá, de nagyon hamar rájöttem, hogy élvezetes időtöltés. Első lakásunkban egy nyugdíjas néni volt a szomszédom. Tőle és konyhatündér anyai nagymamától lestem el az alapokat, amit édesanyám sza-

kácskönyv-gyűjteményéből egészítettem ki. Gyermekkorom óta szeretek kézimunkázni, szinte minden fajtáját próbáltam már. Nyolc évvel ezelőtt bukkantam rá arra, ami azóta a szenvedélyemé vált: olyan keresztszemes képeket készítek, melyek nincsenek előnyomva, és néhány méter távolságból már festmény benyomását keltik.

Rácz-Nagy Ágnes soha nem végez félmunkát. Bárhol jár a világban, igyekszik ellesni a helyi fortélyokat, hagyományokat. Szakácskönyvei száma meghaladja a háromszázat, és újabban az internetes gasztroblogokból is nagyon sokat tanul, ráadásul tematikus szakácskönyveket, különlegességeket gyűjt.

Milyen háztartást vezet?

– Én éppúgy főzök magyaros, mint egzotikus ételeket. Kedvensem az olasz konyha. Többnyire nem ragaszkodom hűségem a receptben leírt elkészítési módhoz, sok új ételt kreálok, vagy a meglévőeket fejlesztetem tovább. Egy évben kétszer csak kérésre főzöm ugyanazt az ételt. Évek óta tervezem saját szakácskönyv kiadását, de ennek két akadálya van: a pénz és az idő.

A családja biztosan értékeli ezt...

– Hét éve egyedül nevelem két fiamat. Ádám 20, Bence 17 éves. Büszkén mondhatom, hogy jól sikerült, családcentrikus gyerekek,

és nagyon jó a kapcsolatunk. A „családhoz” állatok is tartoznak. Van ugyanis még egy hobbim, ami talán inkább életmódnak nevezhető, nagyon szeretem az állatokat. Két kutyával és négy macskával osztom meg az otthonomat. Az ő feltétlen szeretetük, játékoságuk sokszor biztosít feltöltődést egy-egy nehezebb nap után.

A hímzés is kikapcsolja?

– Aprólékos munka, sokan nem is értik, hogy miért szánok rá ennyi időt. Nekem ez a meditáció – az ügyelet utáni kenyérdagaszt-

tás mellett. 80-90 féle színből, aprólékosan „festem meg túvel a képet”. A legkisebb hiba is feltűnik később, így nagyon kell koncentrálni. Ugyanakkor – ellentétben konyhai produktumaimmal – a maradandó alkotás örömét is átélem.

„Alapvetően elégedett vagyok azzal, amit elértem, persze rengeteg tervem és céloom van, melyek közül nagyon sok kapcsolódik a munkámhoz, és utazáshoz, magánélethez is. Két fő vágyam volt az életben, hogy anya és orvos legyek. Mindkettő teljesült” – összegzi Rácz-Nagy Ágnes.

Mi az, amit még szeretne elérni?

– A fennmaradó, megszámlálhatatlanul sok vágyálom közül vannak egészen egyszerűek, például egy hétig különféle olasz tésztákat gyártani otthon, vagy merészebbek, például eljutni Skóciába, vagy részt venni egy provence-i főzőtanfolyamon. Nehezen tudok olyan élethelyzetet elképzelni, amelyben ne tudnám megtalálni az örömet vagy a jót. Egyetlen dolog miatt szorongok, hogy vágyaim teljesítéséhez egy élet kevés lesz.

Vámos Éva

A rumba, a csa-csa-csa és a történelem...

Csomós András Egerben lakik, Füzesabonyban dolgozik, három helyen rendel. Szívén viseli a szakdolgozók, nővérek továbbképzését, mert úgy véli, sokat segíthetnek az orvosnak. Szenvedélye a történelem és a tánc.

Milyen volt a mai napja?

– Fél hétkor keltem, elkészítetem a kávé, és egy kis reggelit. Nálunk az a szokás, hogy amelyikünk hamarabb ébred annak a reszortja a konyha. A gyerekek már nagyok önálló életet élnek, az uzsonnakészítés ideje elmúlt. Fél nyolc körül irány a füzesabonyi járóbeteg rendelőintézet és ez így megy már 13 éve. Füzesabony egy 8 ezer lakosú kisváros, ahol egy ragyogó rendelőintézet működik. Nemrég felújították és kibővítették, úgy-hogy a munkálatok befejeztével volt mit ünnepelni! Az itteni járóbeteg-rendelésekre döntő többségben a szorongásos és depressziós betegek jönnek.

Rendelés után merre veszi az irányt?

– Innen délben elmegyek a város másik felébe, a Füzesabonyi Pszichiátriai Otthonba, ami tulajdonképpen egy szociális otthon, és idén ünnepli a 15. évfordulóját.

Pardon! És hol ebédel?

– Az Otthonban, ahol nagyon jól főznek. Miután ott végzek a munkával, indulok Egerbe, mert a magánrendeléseim délután oda-szólít. Ilyenkor fél nyolc körül érek haza.

A feleségét mikor hívja fel?

– Ha például korábban végez valamelyikünk, akkor hívjuk egymást, és a városban találkozunk. Beülünk kávézni, szétnézünk a plázában. Normál napokon csak hazaérve szoktunk beszélgetni. Egyébként minden napom más. Jó lépés volt annakidején a kórházat otthagynom, ahol egyébként pályám első 15 évét töltöttem, mert az egy zártabb környezet. Viszont az is igaz, hogy ott volt kivel megkonzultálni egy-egy esetet.

Megtudtam Önről, hogy szívén viseli a szakdolgozók, nővérek továbbképzését. Van ennek valamilyen különösebb oka?

– Amikor az ember elkezd a pályáját, azaz a kórházi rezidens lesz, a gyakorlatot a nővérektől

tanulja meg. Ez a kezdeti élmény fontos lehet mindenkinek. Később is jól látszik a szakdolgozók hozzáértése.

A nővérek sokkal több időt töltenek a betegek mellett, az ő meglátásaik rendkívül fontosak. Az orvosnak nagy segítségére lehetnek már a terápia beindításában. Legnagyobb rutinra a szociális otthonban levő nővérek tesznek szert.

Az ő munkájuk a folyamatos betegkövetés. Sajnos a továbbképzéseknek egyre kevésbé tudjuk megteremteni a szervezeti feltételeit. A pontrendszerre nem fordít energiát-pénzt, az állam. Mostanság mindenkinek saját magának kellene fedeznie a továbbképzését. Félek, hogy a nővéreké áldozatul esik a spórolás oltárán.

Egerben született, most is ott él-dolgozik, életében hány-szor hagyta el a megyéjét?

– Kétszer biztos, ez persze csak tréfa! Miskolcon jártam középiskolába, és Debrecenben az orvosegyetemre. Visszatekintve örülök, hogy a pszichiátriánál kötöttem ki, itt semmi medicina, csak sok nyitott kapu, melyekbe bármikor benézhetek, és ha úgy döntök, be is léphetek.

Mihez kezd a szabadidejével?

– Az utóbbi években kibővültek ezek a tevékenységek. Tavaly óta biciklizem. Van, hogy a fiammal túrázni megyek. Ebben az év meg nekifogtunk táncolni. Egy nap hazajött a feleségem a fodrásztól, és ott hallotta, hogy kezdő táncfolyam indul. Menjünk? Mentünk. Úgyhogy tánciskolába járunk.

És mit tud már?

– Mióta a haladó csoportba kerültünk, a rumbát, csa -csát tanuljuk. Még azt is megfogadtuk, ha vége a tanfolyam-

nak, nem hagyjuk abba. A tánc demokratikus dolog, mindegy, ki honnan jött, az a fontos, hogy jól érezze magát! Régi kedvenc hobbim a történelem. Történelmi tárgyú újságokat, könyveket vásárolok leginkább. Noha keveset tévézek, a Tudorok című sorozatot mindig megnézem.

Mi maradt ki az életéből?

– Egyszer szeretném vonattal bejárni Hollandiát és Svájcot.

Mi a felesége kedvenc virága?

– A május illatai: orgona, gyöngyvirág, rózsák... Meggyőződése, hogy nem véletlenül ilyenkor van a születésnapja...

Ha sétál a Dobó téren, sokan köszöntik, hogy „Jó napot doktor Úr!”?

– Ott is, máshol is. Rám köszönnek régi ismerősként. Azért ez nem mindig szerencsés, mert az arcmemóriámnál csak a névmemóriám rosszabb.

Bozsán Eta

Az orgona jobb agyféltekés stimulációt ad...

Gyerekkora óta fogva tartja az orgona. Pszichiáter szakvizsgája után elvégezte a Pázmány Péter Katolikus Egyetem hitfilozófiai szakát, majd a szociális szakvizsga letétele után országos szociálpolitikai szakértői kinevezést kapott. Matus István gyógyít, könyvet ír, a baptista gyülekezet kántora, és ha csak teheti: muzsikál.

Mindenekelőtt : hogy van?

– Köszönöm szépen, hála Istennek, jól. Hogy miért? Meggyőződésesem, hogy igaz a mondás „mindent csak kölcsön adunk”, amit adunk, azt fogjuk visszakapni. Mármost ha jót, igazat, szépet, értéket akarunk kapni, nagyon egyszerű a dolgunk, ezt kell előzetesen odaadni. Egy több ezer éves írásból vett idézet ezt így fejezi ki: „amit akartok, hogy az emberek veletek cselekedjete, ti is azt cselekedjete.”

Azt mesélje el, hogy a zene hány éves korától tartja fogva. Mikor látott először orgonát, mikor játszott először rajta? És utoljára?

– Legutóbbi hangversenym májusban volt a soltvadkerti evangélikus templomban, ahol 4 kórus adott koncertet. Én a saját felekezetünk kórusát

kísértem hangszeresen, több kórusművet is előadtunk. Másrészt pedig 7-8 éves korom óta tart fogva az orgona, ettől számítom a zenetanulás idejét is. Könnyű dolgom volt, hiszen beleszülettem egy magas zenei és intellektuális kultúrájú vallási felekezetbe (baptista gyülekezet), ahol később tag is lettem. Itt a mai napig aktívan részt veszek a zenei életben és rendszeresen kántorkodom is. Kiemelt hely volt számomra a középiskola utolsó éveiben, és az egyetemi évek alatt a Budavári Evangélikus Nagytemplom, ahol Peskó György orgonaművésztől tanulhattam hosszú éveken át, időnként kántorként is helyettesítettem. Egy életre meghatározó élmény amikor előadtam neki a J. S. Bach: c-moll passacaglia, és fuga című monumentális művet. Azt mondta: „Ismét azt élem át, hogy érdemes volt megszületnem, hogy neked ezt a hatalmas művet így megtaníthattam. Ahogy megtanultad, bárhol koncert-képes lenne.” Az egyetemi évek végéig, célul tűztem ki, a Zeneakadémia orgona tanszakán művész-tanári diploma szerzek. Az orvosi egyetem elvégzése után az élet „átkottázta” ebbéli célomat, hiszen a kiskunhalasi kórházba kerültem orvosgyakornoki beosztásba.

Ehhez az életúthoz példaképek is kellene. Voltak?

– Gyermekkorom óta az egyik legerőteljesebb példaképem Albert Schweitzer volt. Erős motivációs példakép révén az ő pre-edukációs modellje (orvostudomány, orgonaművészet, filozófia, teológia, altruista, filantróp, szociál-pozitív) életszemlélete és életvitele máig meghatározó rendezőelv számomra.

Az orgonaszó annyira elbűvöli hallgatóját, hogy szinte azonnal beleszeret abba, akinek ez köszönhető, aki játssza. Volt-e valami ehhez fogható élménye?

– Tudja, ez úgy van, hogy az orgonazene elsődlegesen és értelemszerűen templomi, egyházi zene. Ilyen lévén – orvos szakmailag – jobb agyféltekés stimulációt, ösztönzést ad, amire mindannyiunknak felettébb nagy szüksége van. Amikor azt mondom, hogy jó zene, szeretek Bachra gondolni, aki a zenét így definiálta: „A zene alatt azt értem, hogy az a művészet, amely hivatva van Istent dicsőíteni és az emberi elmét felvidítani. Az a zene, amely nem felel meg ezeknek a céloknak, nem zene, csupán pokoli hangzavar”. Kérdésére tehát az a válaszom, hogy – jó esetben – valóban „beleszeretnek” a hallgatók az orgonazenébe, a szerzőbe, illetve valahol még az előadóba is, és ez nyilvánvalóan így van rendjén.

az önismerettől jellemig

ÚT A LELKI EGÉSZSÉGHEZ

DR. MATUS ISTVÁN

LÉLEKEMELŐK

Az Önismerettől a jellemig című könyvében azt írja, hogy az emberek elvesztették a természetes boldogsághoz vezető utat. Mikor volt a történelemben kézzel fogható ez a boldogság? A különböző korszakokban ez jön-megy? Mármint a boldogság.

– A gondolkodás és a boldogság közvetlen, oksági összefüggésben van. Két aspektusa lehet: történelmi-társadalmi, és egyéni.

Említhető például az ókori zsidó történelemben Dávid, Salamon vagy Jozafát kora, ami többé-kevésbé talán aranykornak, boldogság korának mondható. Vagy például a görögöknél egy Periklész kora, amely szintén egyfajta aranykornak nevezhető.

– Amikor JÉZUS megjelent, akkor nem egy új elmélettel jött, de nem is fogadta el egyik meglévő elméletet sem. A valóságot, igazságot hirdette és az egy jó hír volt: az evangélium. A jó hír a minden értelmet felülhaladó békeség híre volt. Meghívta az embereket, akik a korábbi elméletek miatt elfáradtak, elcsüggedtek, hogy hagyják el a saját elméleteiket és ismerjék fel, hogy az igazság, a valóság az Istentől származik, és a teremtésig nyúlik vissza. A különböző elméletek megjelennek a mi életünkben is. Talán inspirálnak, elbátortalanítanak, mozgósítanak, mások elcsüggesztenek bennünket.

Megítélésem szerint igaza van Bogár Lászlónak, akinek a nemrég megjelent Lefelé a létezés lejtőjén című könyvében a következőket írja: „A világ, amelyben élünk, maga a megvalósult abszurditás. Nem lenne szabad, hogy létezzon, mégis létezik. Pontosabban nem létezik, csak fennáll. Ontológiai talapzatát egyre inkább elveszítvén a semmiben lebeg. Úgy ahogy rajzfilmek szereplői is eszelős rohanások közepette gyakran akkor is tovább rohannak, ha a szakadék fölé érnek.”

Popper Péter is hasonló gondolatot fejez ki „Az ember fáj a földnek” című tanulmányában: „A világ érezhetően a megőrlés felé tart. Ennek egyre több jele regisztrálható. Állítom, hogy a valamikor nézhető, olvasható média ma már azért nem nézhető, olvasható, mert kizárólag perverz eszemenetek kiszolgálására rendezkedett be, akkor, amikor a hírt, mint műfajt csakis a gyilkosságokra és egyéb köztörvényes bűncselekményekre, a botrányokra, ostoba és műveletlen műsztárookra és primitíven tált obszcén szexre redukálja.

Mint vallástalan ember mégis az Istent siratom, mert úgy látszik, ha az erkölcs és a spiritualitás gyökereit elvágják, abba minden társadalom egy-két generáció alatt belebolondul, belezüllik. Viszont aki Isten után kapaszkodik, „véletlenül” filléres misztikák guruinak köntösébe markolhat...” Az én szakmában súlyos lelki betegnek tartjuk azt az

embert, aki semmilyen problémáját soha nem tudja megoldani. Eszerint a nyugati civilizáció is az. S amiket itt problémának nevezünk, azok valójában tragédiák. Ez a beszűkült tudattal csak a pénz kegyelmére áhító világ szükségszerűen embertelenebbé és kegyetlenebbé válik. Talán mégis Pilinszkynek van igaza: »Nem megoldásokra van szükség, hanem irgalomra.« Ugyanezt a gondolatot fejezte ki több ezer évvel ezelőtt Ésaías próféta, miszerint „Inogva meginog a föld, miként a részeg, és meglődül, mint a kaliba, és reá nehezedik a bűne, és elesik, és nem kel fel többé.” (És.: 24,20.)

Van remény, hogy az emberiség vagy az egyes ember újból rátalál a boldogságra?

– Egyértelműen van, de az csak a gondolkodás radikális megújulása által lehetséges. Régi gondolkodásmóddal nincs kiút. Hyppokratesz szerint: „Ha nem akarsz megváltozni, nem is lehet rajtad segíteni!” Rabindranath Tagore bengáliai költőtől idézek: „Elaludtam, és azt álmodtam, az élet öröm. Felébredtem és láttam, hogy az élet kötelesség. Cselekedtem és látom, hogy a kötelesség öröm.” Ez a tudás mára elveszni látszik. Az ember végső boldogságának az igazság szemlélésében kell állnia.

A boldogsághoz a háttér is hozzátartozik. Nagycsalád veszi körül?

– Valóban nagycsaládnak számítunk. Feleséggel, Rékasi Johannával 1976-ban kötöttünk házasságot. Ő gyógypedagógusként dolgozik. Most ünnepeltük 36. házassági évfordulónkat. Boldogok, és sikeresnek mondható a családi életünk. Egyik leányunk, Johanna, ő fuvola-művésznék, másik leányunk, Noémi, pedig építész-mérnöknek tanult. Ők már több mint tíz éve férjnél vannak, négy unokánk is van már. Fiunk, István közlekedés-mérnök, és a felnőttkort elérvén, egyetemi tanulmányai után, most kezdett el dolgozni.

Hol jár a világban, ahová bármikor visszamenne?

– Számos helyen megfordultam. Ezek közül legszívesebben Norvégiába mennék vissza, mivel úgy tapasztaltam, hogy az élet ott a leginkább élhető emberileg, mivel emberarcú és emberléptékű...

Bozsán Eta

Szent Rókus (1345–1376)

Szent Rókus az orvosok és kórházak védőszentje. Ifjú zarándokként, bottal a kezében, kenyeret hozó kuttyával, lábán pestises keléssel, a vállán vörös kereszttel ábrázolják. A kis Rókus mellkasának bal oldalán egy kereszt látszott, amely már apró gyermekkorában Krisztus előtt kedvesnek mutatta. Életéről semmilyen hivatalos adat nem maradt fenn, történeteit a róla fennmaradt legendákból ismerjük. Rövid élete szinte folytonos zarándoklat volt.

Szent Rókus a franciaországi Montpellierben született, és Angeraban halt meg. A városa egy nemes lovag, János, a király rokona, felesége, Libera szintén nemes és szép asszony volt. Imádságaikkal és jó cselekedeteikkel mindketten Isten kedvében jártak, de gyermekük nem született. Ezért fogadalmat tettek, hogy ha Isten gyermekáldásban részesíti őket, gyermeküket Krisztus szolgálatára szentelik. Isten meghallgatta imáikat, Libera fiút szült, akit a keresztségben Rókusnak neveztek el.

Rókus öt éves korában már engedelmes és erőnyes gyermek volt, oldalán a kereszt megmaradt és vele együtt növekedett. Amikor iskolába kezdett járni, kitűnt tudásával; közben böjtölt, imádkozott és jótékonykodott. 15 éves korára elvesztette mindkét szülőjét. Apja a halálos ágyán az örökséggel együtt négy dolgot bízott rá: *„Először: miként tanultad, szüntelenül Jézus Krisztusnak szolgálj. Másodszor: ne feledkezz meg a szegényekről, az özvegyekről és az árvákról. Harmadszor: rád bízom vagyonomat, hogy jó célra használj. Negyedszer: adj otthont a nyomorultaknak és a szegényeknek.”* Rókus mindezt készséggel megígérte, s szülei halála után hozzáfogott, hogy atyja végrendeletét maradéktalanul végrehajtsa. A szent helyek mellett fölkereste a szegények házeit, s a nyomorultakat, elnyomottakat és betegeket a szükséges javakkal és jó szóval támogatta; az özvegyeket és árvákat vigasztalta, a szegény leányokat férjhez adta. Ily módon szétosztotta a szegények között atyja vagyonát.

Aztán elhatározta, hogy elhagyja hazáját és fölkeresi a kereszténység nagy zarándokhelyeit. Zarándokruhát öltött, s bűnbánó lélekkel útra kelt Róma felé. Amikor Piacenzába érkezett, látta, hogy

igaz, amit útközben hallott: a városban súlyos járvány arat. Az egyik kórház gondnokát, Vincét kérlelte, engedje meg, hogy ápolja a betegeket. Az eleinte tiltakozott, mert féltette az egészséges fiatalembert a betegségtől. Végül azonban engedélyt adott. Innen indult az a munka amely egész életét végigkísérte: a betegek – elsősorban a pestises betegek – ápolása.

Rókus a betegek között dolgozva mindent megáldott, és félelem nélkül gondozta a betegeket, akik szentként fogadták. Házukban kereste fel őket, megjelölte homlokukat a kereszt jelével, és így, érintéssel gyógyulást hozott. Rómába is dögvész idején érkezett. Egy bíborost is meggyógyított keresztjelével, ám a bíborosnak a kereszt a homlokára vésődött, s haláláig láthatóan viselte azt.

A „fekete halál” pusztítása a XIV. században volt a legszörnyűbb Európában, de Rókus csak a következő században lett a pestisesek elismert védőszentje. 1485-ben földi maradványait Velencébe vitték, megalapították a Szent Rókus Társaságot (Scuola di san Rocco), melynek tagjai az ő védnöksége alatt betegek gyógyításának szentelték életüket. Hasonló intézményeket: Rókusnak szentelt

templomokat, hozzájuk kapcsolódó közkórházakat ettől az időtől kezdve Európa más országaiban, így hazánkban is alapítottak..

Piacenzaban Rókus is megkapta a pestist, és hogy másokat meg ne fertőzzön, a város melletti erdőben húzta meg magát. A legenda szerint egy kis kutya látta el élelemmel, és egy, az égből leszállt

pestis, egy ottani szerzetes megemlítette, hogy tud a montpellier-i patrónusról. Erre elrendelték, hogy képmását hordozzák végig az utcákon. A dühöngő járvány épp oly hirtelen szűnt meg, ahogy támadt, és Szent Rókus nevét az egész keresztény világ megismerte. A XIV-XVI. századi Dél-Franciaországban és Észak-Spanyolországban sok ház homlokzatára kerültek fel a V. S. R. betűk (Vive Saint Roche – Éljen Szent Rókus), hogy oltalmazza az ott lakókat a pestistől.

angyal takarta be sebeit. Miután felgyógyult, visszatért szülővárosába, ahol kémkedés gyanújával börtönbe vetették. Öt évi raboskodás után 1376-ban ismeretlenül halt meg. Nevezetessé az tette, hogy amikor 1414-ben Konstancában ütötte fel a fejét a

sok helyütt fogadott ünnepként ülték meg Rókus napját, mert tapasztalták gyógyító segítségét. Szent Rókus oltalma alatt áll az 1796-ban épített pesti járványkórház is.

Nagyéné Dubay Éva